

Inspektionsrapport
från Skolverket
2006:107

Utbildningsinspektion i den
fristående grundskolan och
särskolan Mikaelgården
Södertälje kommun

Beslut
Skolrapport

Skolverket

Huvudmannen för
Mikaelgården
153 91 Järna

2005-11-21
1 (2)
Dnr 54-2004:3337

Genomförd inspektion av utbildningen vid den fristående grundskolan och särskolan Mikaelgården i Södertälje

Bakgrund

Skolverket har genomfört inspektion av utbildningen vid Mikaelgården. Inspektionen aviserades i brev den 24 februari 2005 och besök i verksamheten gjordes den 21 april 2005. Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt vilka bedömningar som gjorts av dem som svarat för utredningen. Utbildningsinspektionen fokuserar på sex områden vilka granskas ur olika aspekter. Den syftar således inte till att skapa en heltäckande bild av alla pågående verksamheter vid den aktuella tidpunkten.

Inspektionen skall ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående grundskola och ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner. I övrigt framförs i rapporten påpekanden och rekommendationer vad gäller kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen förväntas i det fortsatta kvalitetsarbetet förbättra kvaliteten inom dessa områden.

Skolverkets bedömning och beslut med anledning av inspektionen

Skolverket bedömer att verksamheten vid Mikaelgården är av god kvalitet och vill särskilt lyfta fram skolans rutiner och arbete för att upptäcka elevers behov av stöd och för att finna former att ge detta. Skolverket vill också framhålla skolans rutiner för att följa, analysera, bedöma de enskilda elevers totala utveckling och kunskapsresultat i samtliga ämnen är av bra kvalitet.

Skolverket bedömer att den fristående grundskolan och särskolan Mikaelgården alltså uppfyller kraven för godkännande och fortsatt rätt till bidrag.

Inspektionen visar dock på vissa områden som behöver utvecklas, förbättringsområden.

Förbättringsområden

I skolrapporten finns närmare redovisat vad som behöver förbättras inom respektive område. Skolverket bedömer att följande områden som gäller den granskade verksamheten är i behov av förbättringsinsatser, nämligen:

- Elevernas upplevelse av inflytande bör öka så att de får känna att de efter förmåga kan påverka, ta ansvar för och vara delaktiga i det egna arbetet och sin

skolmiljö. Skolan bör därför analysera hur lärarna arbetar med elevinflytandet och skapa sådana sammanhang att inflytandet blir begripligt, hanterbart och meningsfullt för eleverna.

- Skolan bör förbättra sin kommande kvalitetsredovisning så att den innehåller en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.
- Skolan bör för föräldrarna tydliggöra de olika ledningsfunktionernas ansvar.

Uppföljning

Huvudmannen förväntas förbättra kvaliteten inom dessa områden i ett fortsatt kvalitetsarbete. Skolverket avser att följa upp kvalitetsförbättringarna inom cirka 2 år.

På Skolverkets vägnar

Leif Davidsson
Överdirektör

Eva Hederström
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har även undervisningsrådet Claes-Göran Aggebo och enhetschefen Marie-Hélène Ahnborg deltagit.

Bilaga

Rapport

Kopia till

Södertälje kommun
Enligt fastställd sändlista

Utbildningsinspektion i Mikaelgården, fristående grundskola och särskola

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatserna.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån de nationella författningarna. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Mikaelgården

Skolverket sände den 24 februari 2005 skriftlig information till skolans huvudman om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i den fristående grundskolan och särskolan Mikaelgården har bestått av undervisningsrådet Eva Hederström och experten Maria Bennet. Besök i Mikaelgården genomfördes den 21 april 2005.

Skolverket följer upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Rapportens underlag består av dels dokument från huvudmannen och grundskolan och särskolan Mikaelgården, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem, på rapporter från Skolverkets tillsyn och på andra uppgifter som skolan lämnat till Skolverket eller finns publicerade på Internet etc.

I Mikaelgården genomfördes formella intervjuer med elever, föräldrar, lärare, skolledningsgruppen, styrelserepresentanter samt skolsköterskan. Lektionsbesök genomfördes. Under besöket fördes också informella samtal med elever och lärare.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Mikaelgården	Antal barn/elever
Grundskola	38
Särskola	7

Mikaelgårdens Läkepedagogiska Institut är en fristående läkepedagogisk waldorfskola belägen i Järna kommun del i Södertälje kommun. Boendeplatser för 45 elever finns fördelade på sju elevhem.

Huvudman för skolan är Föreningen Mikaelgårdens Institut med organisationsnummer 815600-2795. Skolan är sedan den 27 januari 1987 godkänd som fristående särskola för årskurserna 1 – 10 (dnr 500109). Den 25 april 1995 godkändes även skolan som fristående grundskola för årskurserna 1 – 9 (dnr 1994:1216).

Mikaelgården bedriver sin grundskola och särskola som ett led i en terapeutisk behandling för barn oavsett begåvningsmässiga förutsättningar. Skolan har hela landet som upptagningsområde, men de elever som för närvarande har sin skolgång vid skolan kommer i stor utsträckning från kommuner i Stockholms län. Innevarande läsår har skolan 45 elever, organiserade i sex klasser som i stort överensstämmer med årskurserna. Klasserna består av 5 – 8 elever. Samtliga elever har anpassad studiegång. En elev har för närvarande enskild under-

visning. Särskolans elever är integrerade i grundskolan och waldorfpedagogiken tillämpas i modifierad och individualiserad form. Utbildningen följer så långt det är möjligt såväl läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) som waldorfskolefederationens läroplan och kursplaner.

Skolans pedagogiska personal arbetar i ett gemensamt lärarkollegium. En särskild skolledningsgrupp bestående av tre personer har till uppgift att samordna skolans arbete, sköta administrationen och att förbereda frågor till lärarkollegiet.

Undervisningslokaler, samlingssal, matsal, elev- och medarbetarbostäder ligger samlade inom Mikaelgårdens område och skolan bedriver all sin undervisning i dessa lokaler.

Tidigare tillsyn över Mikaelgårdens fristående skola för elever med särskild skolplikt genomfördes den 19 september 1994 (dnr 1994:14). Skolverket påpekade vid denna tillsyn att skolan undervisade elever med vanlig skolplikt utan godkännande. Mikaelgården hade dock den 29 juli 1994 ansökt om godkännande för elever med vanlig skolplikt. Skolverkets beslut i detta ärende fattades, som nämns ovan, den 25 april 1995. För övrigt gjordes inga påpekanden eller förelägganden. Skolverket har därutöver 1998 genomfört tillsyn av utbildningen i såväl grundskolan som särskolan (dnr 1998:68). Vid detta tillfälle konstaterades att skolan uppfyllde kraven för godkännande.

Under hösten 2004 genomförde Skolverket en oanmäld inspektion av skolan mot bakgrund av uppgifter om missförhållanden på skolan. I Skolverkets beslut den 21 december 2004 (dnr 52-2004:3036) uppmärksammades Mikaelgården på att det förebyggande arbetet och rutinerna mot kränkande behandling bör utvecklas och kompletteras med aspekten vuxens kränkning av elev. I beslutet begärde Skolverket att huvudmannen skulle redovisa vilka åtgärder man vidtagit med anledning av Skolverkets uttalande. I Skolverkets uppföljningsbeslut den 13 april 2005 (dnr 52-2005:1104) bedömde Skolverket att Mikaelgården vidtagit tillräckliga åtgärder.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Inom detta område granskas dels skolans resultat av det pedagogiska arbetet, dels skolans resultat av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar.

Beträffande målen för utbildningen uppgav eleverna att de får information om vad som förväntas inom de olika perioderna och ämnena. I slutet av varje period genomförs muntliga eller skriftliga kunskapsprov och eleverna får med dessa prov bekräftelse på att de tillägnat sig periodens kunskaper. Kunskapsproven utgör också underlag för den pedagogiska bedömningen i det läsårsbrev som eleverna och deras föräldrar får efter varje läsår. I detta läsårsbrev beskrivs elevens sociala utveckling och elevens framsteg inom de olika ämnena och perioderna. Läsårsbrevet utgör på så sätt en utvärdering av varje enskild elevs årliga kunskaps- och sociala utveckling. Därutöver sammanställer varje klasslärare årligen en så kallad skolrapport som innehåller en pedagogisk bedömning av

varje elev. I denna rapport redovisas elevens utveckling i samtliga ämnen i förhållande till de olika periodernas mål och innehåll och därmed till läroplanens och kursplanernas mål. Basämnena redovisas separat. Skolrapporterna förvaras inlåsta på skolan och fungerar tillsammans med läsårsbrevet som underlag för den enskilde elevens studieplan. Denna behandlas och diskuteras med föräldrar i samband med utvecklingssamtalen som genomförs en gång per termin.

Enligt förordningen om fristående skolor är en fristående grundskola skyldig att delta i nationella ämnesprov i svenska, engelska och matematik i årskurs 9 för att bedöma elevernas kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning. Proven kan anpassas om det finns särskilda skäl. Med särskilda skäl avses personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven skall kunna nå ett visst mål. Vid anpassning bör dels eleven få den hjälp han eller hon får vid liknande provsituationer, dels bör proven eller provdelarna anpassas på ett sådant sätt att de mål som avses bli prövade fortfarande provas. Om proven anpassas, måste detta beaktas vid bedömningen av elevens prestation.

De dokument som inspektörerna tagit del av inför inspektionsbesöket ger en bild av att skolan inte deltar i det nationella provet på grund av att skolans lärare bedömer att enbart några elever per läsår har möjlighet att genomföra utvalda delar av provet. Istället har lärarna, enligt samma dokument, valt att använda provet som innehåll i sin undervisning för att få en bild elevernas kunskapsutveckling. Detta bekräftades också under inspektionsbesöket. I samband med faktagranskningen har dock framkommit att Mikaelgården genomför de nationella proven i anpassad form i svenska och matematik. Provet i engelska genomfördes däremot inte eftersom de aktuella eleverna på grund av sina speciella svårigheter söker vidare till specialgymnasieskolor. Skolans bedömning var att det inte på något sätt skulle gagna elevernas utveckling och att de kommer att kunna genomföra provet senare på en av kommunen utvald skola. Mot bakgrund av ovanstående bedömer inspektörerna att skolan utifrån läroplanen och grundskolans respektive särskolans kursplaner systematiskt följer upp och utvärderar elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen, antingen med stöd av nationella prov eller genom den egna systematiska utvärderingen.

Enligt de nationella proven och skolans utvärderingar uppnådde ingen av de fyra elever som år 2004 avslutade årskurs 9 målen i samtliga kursplaneämnen. Ändå bedömer inspektörerna, med hänsyn tagen till skolans elever, att utbildningen i Mikaelgården ger de kunskaper och färdigheter som väsentligen svarar mot vad grundskolan och särskolan skall förmedla.

Vid inspektionstillfället uppfattade inspektörerna skolan som lugn och såg ingen skadegörelse och klotter. Eleverna upplever sig i allmänhet trygga på skolan, vilket även bekräftas av lärare och föräldrar. Både elever och personal uppger att personalen uppmärksammar eventuell kränkande behandling och att åtgärder genast vidtas om sådan uppstår. Några elever upplever hela sin tillvaro och livssituation som mindre trygg och skolan ser därför som en av sina grundläggande uppgifter att stärka elevernas självförtroende och att de skall uppleva lärandet som något som skänker glädje. Eleverna uppgav också att de upplevde denna glädje i lärandet. Inspektörerna bedömer att skolan utgör en trygg miljö för samtliga elever.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) föreskriver vikten av att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer som en förutsättning för elevers rätt till inflytande och påverkan. I läroplanen slås också fast att skolan skall sträva efter att varje elev successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan. Waldorfskolefederationens läroplan och kursplan har en delvis annan inställning till elevinflytande än den som kommer till uttryck i Lpo 94. Man motiverar detta förhållningssätt med att eleverna inte skall utsättas för krav att bestämma om saker som de inte är mogna att ha åsikter om.

Vid inspektionsbesöket kunde inspektörerna se att eleverna i någon mån kunde ta initiativ till aktiviteter och genom individuellt arbete kan de i viss mån påverka innehåll och arbetssätt. Enligt lärarna kan eleverna med ökad ålder fördjupa sig inom ramen för det ämne de läser och kan på så sätt påverka på vilket sätt de fördjupar sina kunskaper. Eleverna ansåg trots det att de är mycket styrda av lärarna och att de inte har så stort inflytande över vare sig undervisningen eller skolans miljö i stort. Skolan har innevarande termin vare sig klassråd eller elevråd. I samband med faktagranskningen har skolan påpekat att det finns en viktig skillnad mellan gränssättande av utagerande beteende och demokrati i skolan. För en impulsstyrd elev är det inte så lätt att karaktärisera skillnaden. Skolan framhåller i faktagranskningen också att eleverna i samarbete med läraren ges möjlighet att styra inriktningen av lektionernas innehåll, något som också inspektörerna ovan konstaterar. Enligt inspektörernas mening överensstämmer elevinflytandet med waldorfskolefederationens läroplan, men likväl skall en fristående skola svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet. Mot bakgrund av detta, och med hänsyn taget till elevernas upplevelse av att de inte har så stort inflytande, bedömer inspektörerna att skolan bör verka för att öka elevernas upplevelse av att de efter förmåga kan påverka, ta ansvar för och vara delaktiga i det egna arbetet och sin skolmiljö.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan utgör en trygg och stimulerande miljö för samtliga elever och att skolans resultat svarar mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildningen inom det offentliga skolväsendet. Skolan bör likafullt verka för att öka elevernas upplevelse av att de efter förmåga kan påverka, ta ansvar för och vara delaktiga i det egna arbetet och sin skolmiljö.

Skolans systematiska uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen är av bra kvalitet och säkerställer att utbildningen ger de kunskaper och färdigheter som väsentligen svarar mot vad grundskolan och särskolan skall förmedla.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Inom detta område granskas hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Ett av Mikaelgårdens övergripande mål är att leva i samförstånd med varandra och all verksamhet på Mikaelgården syftar till att stödja eleverna i denna utveckling. Klassernas sammansättning och integrering av särskolans elever i grund-

skolan bidrar enligt skolan till ökad tolerans och förståelse för olikheter. I vardagssituationer får eleverna hjälp av de vuxna att tolka och följa sociala regler för att kunna umgås på ett trevligt sätt. De sociala reglerna uttrycks bland annat i skriftligt upprättade trivselråd för eleverna. Dessa trivselråd aktualiseras och följs regelbundet upp tillsammans med eleverna och de uppgav också att reglerna både kunde begripas samt revideras i samförstånd med lärarna. Eleverna talade också om att det kontinuerligt förs diskussioner om värderingar, attityder och om hur man skall uppföra sig. Att reglerna kan begripas innebär dock inte med självklarhet att eleverna accepterar dem till fullo, men enligt lärarna har reglerna tillkommit för att ge struktur och rytm i elevernas liv på Mikaelgården och de utgör därmed en del i den terapeutiska behandlingen. I skolans handlingsprogram mot kränkande behandling finns samlat beskrivet skolans främjande, förebyggande och åtgärdande arbete samt hur programmet skall följas upp och utvärderas. I programmet involveras både elever, lärare och föräldrar. Handlingsprogrammet har efter Skolverkets beslut den 21 december 2004 (dnr 52-2004:3036) kompletterats med att också behandla aspekten vuxens kränkning av elev. Inspektörerna bedömer att skolans på ett bra sätt tar sitt ansvar för att motverka alla former av kränkande behandling.

I område 1 bedömer inspektörerna att elevernas upplevelse av att de aktivt kan utöva inflytande över sin utbildning bör öka. Detta gäller såväl elevernas inflytande över det egna lärandet som över verksamheten i stort. Skolan har innevarande termin inget formaliserat inflytande för elever, så som exempelvis via klassråd och elevråd, vilket enligt inspektörernas mening kan vara en orsak till att eleverna inte uppfattar eller upplever att de ges möjlighet till det ansvar och inflytande över verksamheten som de har rätt till och som skolan säger sig ge förutsättningar för. I samband med faktagranskningen har skolan meddelat att några elever tagit initiativ till att starta ett elevråd under höstterminen 2005. Intervjun med lärarna visade ändå att lärarkollegiet inte har en gemensam uppfattning om vad inflytande kan innebära för skolans elever och hur detta kan omsättas i praktisk handling. De uppgav också att de inte ingående diskuterat detta, varför inspektörerna bedömer att skolan bör analysera hur lärarna arbetar med elevinflytandet. Vidare bör skolan utveckla en gemensam strategi för att förbättra elevernas inflytande över såväl verksamheten i stort som över det egna lärandet. Med tanke på att eleverna inte upplever att de har det inflytande som skolan säger sig ge förutsättningar för, bör skolan skapa sådana sammanhang att inflytandet blir begripligt, hanterbart och meningsfullt för eleverna.

Skolan skall samverka med elevernas vårdnadshavare både i fråga om skolverksamheten i stort och i frågor som rör den enskilda elevens skolsituation och kunskapsutveckling. För frågor av mer skolövergripande art finns på Mikaelgården ett föräldraråd som träffas en gång per år tillsammans med skolans ledning och lärarrepresentanter. Såväl skolans ledning som föräldrar betonade föräldrarådets värde för skolans arbete och utveckling. Utöver detta årliga möte träffas skolans samtliga föräldrar ännu en gång per år och dessutom engageras föräldrarna regelbundet i de olika klasserna och kring varje enskild elev. I föräldraintervjuer framkom att föräldrarna tycker att samverkan, informationen om och möjligheten att påverka sina barns skolgång är bra och att skolan alltid tar kontakt med föräldrar om något specifikt inträffar, vilket ses som särskilt angeläget då de flesta eleverna också under veckorna bor på Mikaelgården. För-

äldrarna upplever också att de alltid kan vända sig till klassläraren eller skolans ledning vid behov och man har kontinuerlig och intensiv kontakt med skolan. De uppgav också att skolan på ett bra sätt arbetar för att göra eleverna medvetna om acceptabla förhållningssätt gentemot varandra. Inspektörerna bedömer att skolans samarbete med föräldrar är av god kvalitet och att föräldrarna har stort förtroende för skolans personal.

Skolan har en skolsköterska anställd på heltid. Skolsköterskan har utöver sin grundutbildning till sjuksköterska en specialistutbildning med inriktning mot psykiatri. Skolläkaren, som även han har en specialistutbildning med inriktning mot barnpsykiatri, tjänstgör en dag i veckan och är dessutom tillgänglig vid akuta behov. Skolsköterskan genomför hälsoundersökningar med syn- och hörselkontroll en gång per år och därtill utför skolläkaren undersökningar och eventuella behandlingar en gång per år. Skolan anlitar också en psykolog som tjänstgör på skolan en dag i veckan. Alla dessa ingår i den läkarkonferens som genomförs varje vecka. De ingår dessutom i det terapeutiska behandlingsteamet och deltar därmed i de månatliga terapikonferenserna. Vid behov kan Vidarkliniken konsulteras.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans arbete mot kränkande behandling och samverkan med föräldrar är av god kvalitet. Arbetet för elevinflytande är tillfredsställande men inspektörerna bedömer att skolan bör analysera hur lärarna arbetar med elevinflytandet och till följd av det utveckla en gemensam strategi för att förbättra elevernas inflytande över såväl verksamheten i stort som över det egna lärandet. Därtill bör skolan skapa sådana sammanhang att inflytandet blir begripligt, hanterbart och meningsfullt för eleverna.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Inom detta område granskas hur skolan arbetar för att nå målen för utbildningen samt hur man anpassar arbetet till elevernas olika behov.

Samtliga elever som är placerade i särskolan har i sin hemkommun konstaterats tillhöra särskolans personkrets. De elever som är placerade i grundskolan har också de varit föremål för omfattande utredningar och samtliga elever har behandlingsplaner som är undertecknade av föräldrar. Av behandlingsplanerna framgår det också om en elev under en period behöver enskild undervisning, som alltid bedrivs med syfte att integrera eleven i en grupp så snart det är lämpligt.

Skolan följer så långt det är möjligt Lpo 94 samt waldorfskolofederationens läroplan och kursplaner och har för grundskolans och särskolans verksamhet utarbetat en identisk lång- och kortsiktig målsättning. Eleverna har periodundervisning enligt waldorfskolornas kursplaner. I samband med lektionsbesöken såg inspektörerna engagerade elever som arbetade koncentrerat och flera exempel gavs på ämnesövergripande undervisning. Eftersom lektionsbesöken skedde under de så kallade huvudlektionerna arbetade hela gruppen tillsammans, men av schemat framgår att detta arbetspass avlöses av individuellt arbete då eleverna både kan bredda och fördjupa sina kunskaper i enlighet med den studieplan som upprättats. Då mål och syfte med undervisningen i vissa avseenden skiljer sig åt mellan de olika skolformerna varierar arbetssätt och innehåll, praktiska och mer teoretiskt inriktade ämnen varvas så att alla elever har förutsättningar

att utveckla sina olika förmågor. Inspektörerna bedömer att skolan har en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer och att man tar hänsyn till enskilda elevers behov och förmåga samt till de intentioner som genomsyrar Lpo 94 samt waldorfskolefederationens läroplan och kursplaner.

Samtliga intervjuade grupper uppger att eleverna får stöd om de inte riktigt kan följa med i undervisningen och de små grupperna möjliggör för klassläraren att se alla elevers behov. Elevernas utveckling och stödbehov diskuteras kontinuerligt i samband med både kollegiemöten och läkarkonferenser som båda genomförs varje vecka. Möten och konferenser protokollförs och läggs till journalhandlingarna. Utöver dessa interna möten genomförs i slutet av varje termin så kallade uppföljningsmöten då föräldrar, lärare, personal från elevhemmet, LSS-handläggare, skol- och boendeansvarig från elevens hemkommun gemensamt går igenom elevens situation och framtid. Syftet med dessa möten är bl. a. att pedagogiskt och terapeutiskt utvärdera och uppdatera behandlingsplanen och utarbeta eller utvärdera eventuellt åtgärdsprogram som främjar elevens totala utveckling. Både kollegiemötena och läkarkonferenserna protokollförs. Enligt skolförfattningarna skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas om det framkommit att en elev behöver särskilda stödåtgärder. På Mikaelgården har samtliga elever behandlingsplaner och studieplaner samt i förekommande fall åtgärdsprogram för att säkra den enskilda elevens utveckling och för att tillgodose varje elevs behov av särskilt stöd. Planerna visar elevens behov, vilka åtgärder som har vidtagits och skall vidtas samt målen för dessa. Föräldrar ges möjlighet att delta vid upprättandet och om möjligt också elever. Planerna används som pedagogiska arbetsredskap vilket också innebär att de kontinuerligt följs upp, utvärderas och revideras. Skolans åtgärdsprogram, som delgetts inspektörerna i samband med faktagranskningen, uppfyller de krav som fastställs i författningarna. Inspektörerna bedömer mot bakgrund av ovanstående att skolans rutiner och arbete för att upptäcka elevers behov av stöd och formerna för att ge detta stöd är av god kvalitet.

En gång per termin genomförs utvecklingssamtal med utgångspunkt i elevernas behandlingsplan och studieplan. Elever deltar med hänsyn till egna förutsättningar i dessa. De föräldrar inspektörerna samtalade med uppgav att de är nöjda med både utformningen och innehållet i utvecklingssamtalen och att dessa främjar föräldrarnas delaktighet i sina barns skolgång. Föräldrarna påpekade också att man utöver utvecklingssamtalen har nära och intensiv kontakt med både klasslärare och skolans ledning. Inspektörerna bedömer att skolan följer författningarnas krav i fråga om utvecklingssamtal. Vidare bedömer inspektörerna att skolans information till vårdnadshavaren om elevs skolgång överensstämmer med läroplanens intentioner.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten är av god kvalitet och ger förutsättningar att nå uppställda mål. Inspektörerna vill särskilt framhålla skolans rutiner och arbete för att upptäcka elevers behov av stöd och för att finna former att ge detta.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Inom detta område granskas om skolan har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att

förbättra kvaliteten i utbildningen. I fristående skolor granskas även huvudmannens rättskapacitet.

Huvudman för skolan och boendeverksamheten är Föreningen Mikaelgårdens Institut. Mikaelgårdens ledning utgörs av föreningen och dess styrelse, som har fem ledamöter med ansvar för bland annat ekonomi och personal. I styrelsen ingår en verksamhetschef och skolläkaren. Föreningens medlemmar träffas varje vecka och i dessa möten ingår också personalrepresentanter för vård och boende.

Liksom på många andra waldorfskolor utgörs skolans ledning av en ledningsgrupp bestående av lärare från kollegiet. Under höstterminen 2003 tillsatte Föreningen Mikaelgården i samråd med lärarkollegiet en skolledningsgrupp bestående av tre lärare från kollegiet, vilket innebär att ledningen är väl förtrogen med den pedagogiska verksamheten. Skolledningsgruppen har bland annat till uppgift att samordna skolans arbete, sköta administrationen och förbereda frågor till lärarkollegiet och de lärarkonferenser som äger rum varje vecka. Gruppen deltar också i nätverksmöten för skolledare vid läkepedagogiska skolor.

Lärare och skolledningsgrupp uppger att föräldrarna informeras på föräldramöten och i andra sammanhang om ansvarsfördelningen mellan de olika funktionerna på skolan. De föräldrar inspektörerna samtalade med uppfattar trots detta att det finns vissa oklarheter och att de inte riktigt känner till var och när beslut fattas. Inspektörerna bedömer att skolan kan tydliggöra de olika ledningsfunktionernas ansvar för föräldrar.

Skolans ledning och lärarna uppgav att skolans verksamhet löpande följs upp i samband med föreningens möten, under lärarkonferenser och läkarkonferenser. De båda läroplanerna och kursplanerna samt den egna målsättningen diskuteras i olika avseenden under de gemensamma kollegiemötena och läkarkonferenserna som genomförs varje vecka. Lärarna uppgav att man vid dessa tillfällen även diskuterar arbetssätt, undervisningsmetoder och bedömningsmetoder utifrån elevernas behov och förutsättningar. Vidare har kollegiet ett studium varje vecka då lärarna gemensamt studerar ett visst ämne i syfte att utveckla arbetssättet. Vid en särskild uppföljningsvecka efter läsårets slut utvärderas verksamheten på skolövergripande nivå och denna utvärdering ligger sedan till grund för kvalitetsredovisningen och den fortsatta verksamhetsplaneringen som genomförs en vecka i samband med det nya läsårets början. Skolan har redovisat en verksamhetsberättelse och en kvalitetsredovisning för läsåret 2002/03 respektive 2003/04. Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skall kvalitetsredovisningen innehålla en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Mikaelgårdens kvalitetsredovisningar innehåller målsättning för både verksamheten och elever samt de åtgärder man ämnar vidta för att realisera dessa mål. Däremot innehåller inte Mikaelgårdens kvalitetsredovisning, enligt inspektörernas mening, någon bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och detta trots att skolan har en sådan sammanställning som separat redovisats för inspektörerna. Detta sammantaget betyder att inspektörerna bedömer att skolan har goda rutiner för att kontinuerligt och systematiskt följa upp och utvärdera både elevernas kunskapsutveckling och sin verksamhet och att elevernas samlade kunskapsresultat

ligger till grund för de åtgärder man ämnar vidta för att utveckla verksamheten. Emellertid bör skolan förbättra sin kommande kvalitetsredovisning så att den innehåller en sådan bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning, ledning och kvalitetsarbetet i flera avseenden är bra, men att det bör utvecklas. De olika ledningsfunktionernas ansvar bör ytterligare tydliggöras för föräldrarna. Skolan bör förbättra sin kommande kvalitetsredovisning så att den innehåller en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Skolverket vill också uppmärksamma skolan på den förändring av förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet som trädde i kraft den 15 augusti 2005.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Inom detta område granskas om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. I fristående skolor granskas även principer för antagning.

Mikaelgården har som tidigare nämns i denna rapport hela landet som upptagningsområde. Respektive kommuns socialförvaltning är placerande myndighet. Intagning av elever sker efter önskemål från föräldrar och elevernas hemkommuner, ofta efter rekommendation av barnpsykiatriska kliniker. Urvalsprinciper är:

- att barnet tillhör Mikaelgårdens personkrets,
- att största möjliga enighet finns från föräldrars och myndigheternas sida samt,
- att det vid den aktuella tidpunkten finns de nödvändiga resurser som barnet kräver i både skola och i boendet på Mikaelgården.

Inspektionen visar att antagningsprinciperna följer gällande bestämmelser och att de är relativt omfattande eftersom det inte bara är fråga om en skolplacering utan även en ansökan om en behandlingsmodell. Det formella beslutet om intagning fattas av Föreningen Mikaelgården och hela processen samordnas av en ansvarig person i föreningen.

Skolan har för grundskolan och särskolan en bastimplan omfattande 7 086 respektive 7 400 timmar och som överensstämmer med de timplaner som angavs vid ansökan om godkännande. Oavsett om de är inskrivna i grundskolan eller särskolan har samtliga elever anpassade studieplaner och scheman som utvärderas och revideras i samarbete med föräldrar och i samband med uppföljningsmöten. Hänsyn tas till de två olika timplanerna och kursplanerna då man upprättar den enskilde elevens studieplan och schema.

Enligt uppgift bedrivs innevarande läsår modersmålsundervisning i turkiska med en elev. Samma elev ges studiehandledning på modersmålet. Skolan bedriver för närvarande svenska som andraspråk för tre elever. Språkval i tyska och spanska anordnas i så kallade periodundervisning. Elevens val bedrivs i individuell omfattning via bland annat smyckeslöjd, ridning, bakning och trädgårds-

arbete. Del av den totala undervisningstiden används till skolans val som består av eurytmi, folkdans, bågskytte och olika konstnärliga uttrycksformer.

I samband med vårterminens uppföljningsmöte informeras samtliga elever i årskurs 8 om val till gymnasieskolan och i förekommande fall om ansökan om ett tionde skolår i särskolan. En representant från skolledningen och skolplaceringen från hemkommunen ansvarar för denna information. På höstterminens föräldradag informeras föräldrarna i klass 9 och 10 av en representant från skolledningen. Eleverna får dessutom information i den egna klassen och i samband med utvecklingssamtal. Förutom denna muntliga information åker avgångsklassen på studiebesök till närbelägna gymnasie- och gymnasiesärskolor som med waldorfinspirerad pedagogik bedriver verksamhet för elever med behov av olika stödåtgärder. Besök på gymnasieskolor görs tillsammans med föräldrarna om de önskar och eleven får besöka aktuella skolor med sin förälder eller lärare. En representant från skolledningen är behjälplig i kommunikationen med andra skolor.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att antagningsprinciperna följer gällande bestämmelser. Vidare bedömer inspektörerna att det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som förutsätts i skollagens bestämmelser.

6. Resurser

Inom detta område granskas författningarnas krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. I fristående skolor granskas även huvudmannens stabilitet avseende ekonomi och elevunderlag.

Skolan har sammanlagt 17,7 helårstjänster varav 10 är heltidstjänster. Flera av lärarna har en fullständig waldorflärarexamen. En lärare har dessutom en ettårig påbyggnadskurs i naturkunskap och andra har akademiska studier i olika ämnen. Slöjdläraren är hantverksutbildad, en lärare har examen från Konstfack, en annan lärare har bildläroarbete och ytterligare en har utbildning från musikkonservatoriet. Flertalet lärare har utöver sin lärarexamen en läkepedagogisk utbildning och många av lärarna har erfarenhet av arbete som behandlingsassistenter inom vården. Lärarna deltar i det årliga nordiska mötet för läkepedagoger och socialterapeuter. Några har gått fördjupningskurser vid Rudolf Steiner Högskolan t.ex. i naturkunskap. Lärarkonferensen varannan fredag erbjuder också tillfälle till fördjupning om undervisningsmetodik och kunskaper om barns utveckling. Skolan har i enlighet med författningarnas krav tagit in registerutdrag för all personal som anställts efter den 1 januari 2001.

I skolans undervisningsbyggnad finns sju klassrum, samlingssal samt personalrum. I angränsande byggnader ligger en aula och lokaler för slöjd, bild och form, musik, hemkunskap och naturkunskap. Undervisningen i idrott och hälsa bedrivs i en liten idrottslokal. Dessutom har man på övervåningen i en byggnad inrett för olika elevaktiviteter såsom basket, innebandy, badminton och andra sporter. Lokalen används också för teaterframträdanden.

Eleverna gör sina egna periodhäften. I klassrummen finns faktaböcker och ibland sago- och ungdomsböcker. Musikinstrument och annat material för ska-

pande verksamhet finns i de flesta klassrum. Elevarbeten finns överallt i skolan. Tre datorer finns tillgängliga på skolan. Skolan har inget eget bibliotek, men det kommunala biblioteket nyttjas vid behov, enligt eleverna dock mest under icke skolbunden tid.

Enligt skolans styrelse är intresset för skolan stort och man har ansökningar från fler elever än man har möjlighet att bereda plats för. Inspektörerna har tagit del av föreningens senaste årsredovisning, som visar på ett överskott. Skolan använder sig av auktoriserad revisor.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans resurser i alla avseenden ger förutsättningar att bedriva en verksamhet i enlighet med de villkor som föreskrivs i skollagen.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten på Mikaelsgården är av god kvalitet och vill särskilt lyfta fram skolans rutiner och arbete för att upptäcka elevers behov av stöd och för att finna former att ge detta. Inspektörerna vill också framhålla skolans rutiner för att följa, analysera, bedöma de enskilda elevers totala utveckling och kunskapsresultat i samtliga ämnen är av bra kvalitet.

Det finns dock behov av insatser inom följande områden.

- Elevernars upplevelse av inflytande bör öka så att de får känna att de efter förmåga kan påverka, ta ansvar för och vara delaktiga i det egna arbetet och sin skolmiljö. Skolan bör därför analysera hur lärarna arbetar med elevinflytandet och skapa sådana sammanhang att inflytandet blir begripligt, hanterbart och meningsfullt för eleverna.
- Skolan bör förbättra sin kommande kvalitetsredovisning så att den innehåller en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.
- Skolan bör för föräldrarna tydliggöra de olika ledningsfunktionernas ansvar.

Datum	Ort
2005-11-21	Stockholm

Eva Hederström
Maria Bennet